אפרת בירן הגיתי ז"ל

נולדה: 1929.10.29 כ"ה בתשרי התר"צ

נפטרה: 2019.10.05 ו' בתשרי התש"פ

תולדות חייה של אמא אפרת

אפרת הגיתי בירן, אמא שלנו, סבתא שלנו, ספתיק, נולדה בחיפה ב- 29 לאוקטובר שנת 1929 ובסוף החודש הזה הייתה אמורה לחגוג את יום הולדתה ה- 90.

שנותיה הראשונות עברו בין הכרמל לים – בין בית ערבי בכרמל, "בית נורדיק" שמו, לבין הים, בשכונת בת גלים.

לימים תסגור מעגל ואת רוב שנותיה חייתה, נשמה וספגה, פה בבית הזה, במעגן מיכאל, בין כרמל וים.

הוריה, שנולדו בפולין, היו ציונים ושלטו בשפה העברית כבר מילדותם בגולה. הם עלו ארצה בשנת 1923.

אביה, שלמה, לימד עברית ואמה, מלכה, הייתה מה שמכנים היום עובדת סוציאלית. הם הכירו בוינה, עת למדו שם מוזיקה וחינוך. סיפורי הילדות המשמעותיים ביותר שלה, שכולנו גדלנו עליהם, היו משכונת רמת יצחק, היום רמת גן, לשם עברה משפחתה. הם היו מחלוצי השכונה, שהייתה מוקפת דיונות של חולות ענקיים.

תמיד סיפרה שהייתה לה "ילדות עשירה באירועים וחיים עליזים". אולי זו הייתה תמצית ילדותה ואולי זוהי פשוט אפרת , שתמיד ראתה, בכל רגע ואספקט מחייה, רק את הטוב, העשיר והעליז. אמא ואחותה הגדולה, שרה-איטלה היו נוהגות לספר

לנו מ״עלילות השכונה ״– לא היה סוף לצחוק עד דמע, כשהן מתארות אותם בשפתן המצחיקה והייחודית.

אמא הייתה חברת תנועת ״השומר הצעיר״ וכשעלתה לכיתה ט׳ הצטרפה לחברת הנוער בקיבוץ עין השופט, שם עבדה ולמדה , ושם הכירה את ערך העבודה, שהיה עבורה ערך עליון עד יומה האחרון.

בשנת 1946 גויסה עם כל הכשרתה לפלמ״ח, לגדוד הרביעי בחטיבת הראל. במלחמה העצמאות עלתה עם הגדוד לאזור

ירושלים, תמכה ועזרה ללוחמים שהיו יוצאים מדי יום לקרבות הקשים. רבים מהם לא שבו.

עם פירוק הפלמ״ח גויסה לנח״ל, ובתום שירותה שבה לתקופה קצרה לבית הוריה ברמת יצחק.

ב- 1950 הגיעה לכאן, לקיבוץ, וכמו שתמיד נהגה לספר – ביומה הראשון נתנו לה עששית ואמרו לה : ״את שומרת לילה.״

בהמשך, קשרה את חייה עם ג׳וני ויחד הקימו ״בית בישראל ״– 3 בנות – נומה, ימי ויעל, נכדים – עודד, עמרי, מיכל, יובל, גוני , גאיה, עמית וגדעון, שגם הוא איתנו היום, וניינים – תמר, יונתן, נורי, אור, דורון ונעמי. הורינו הרחיבו את המשפחה עם אחיותינו המאומצות - תקוה וגלית - שהיו לנו אחיות של ממש ועם מאומצים מהאולפן, שחלקם קרובים לליבנו עד היום.

20 שנה הייתה גננת בקיבוץ, ולדבריה, כל יום עבורה היה ״יום של יצירה״. וזה אכן היה המוטו של חייה – כל יום יצירה!

כל עבודה שעסקה בה – יצירה! כך היא הרגישה בעבודתה כלבורנטית במעבדה לביולוגיה של ביה״ס האיזורי, ובעיקר בשנותיה הרבות בכריכייה. לכל תיקון של ספר הקדישה מחשבה והתכוונות אין קץ – בבחירת הבד, הצבע, המרקם – הכל שיהיה תואם ומכבד את הספר ובעליו. כמה הייתה גאה בכך שהיא מביאה תועלת ושומרת על חיוניות, לא הייתה מוכנה שיפריטו את ה״ענף ״– הכל בחינם כשירות לחברים. כך ידעה כל חייה לכרוך שמחה באושר!

החיים הם רצף של רגעים. ואפרת הגיתי בירן, אמא שלנו, סבתא שלנו, ספתיק, הייתה אישה של רגעים שמחים .

בכל דבר – בכל צליל, טעם, מזג אוויר ורגע של חיים – מצאה את הטוב, השמח, הפשוט. ואם יש משהו אחד שכולנו לקחנו ממנה זה את השאיפה הפשוטה לאסוף בחיינו כמה שיותר רגעים שמחים שכאלו. ככה, כנראה, מגיעים לגיל 90 עם חיוך על השפתיים. וככה, כנראה, נאספים אל האדמה תוך שעות ספורות, חיוניים, צלולים ומפיצי טוב, מוקפים במשפחה וחברים

אוהבים, ועם חיוך על השפתיים עד הרגע האחרון .

תודה שאת. תודה שהיית. נתגעגע. מאוד.

ימי – בתה של אפרת

הרגע הזה שכ"כ פחדנו ממנו. לקבל שיחרור היא לא הייתה מקבלת, עשתה את זה בגדול ומהר. באופן מפתיע היו כל מיני

דברים שקרו, כמו איזו כרוניקה ידועה מראש, כאילו נתפרו שם. כמו 3 ימים של חג ראש השנה, שהיה "יוצרים מקום" במעגן מיכאל, ואמא שלי, שכל החודש האחרון הייתה די עסוקה בעניינים של הזדקנות ופחדים אחרי הנפילה שהייתה לה, באופן יחסי הייתה יותר עסוקה בכאבים, בפחדים, למרות שדבקה בשגרה המדהימה שלה, ו-3 הימים הללו פשוט היא הייתה כמו... השאירה את כל הצעירים מאחור.

זה פשוט היה מדהים. היא לא הייתה רגע בבית, לא פיספסה שום אירוע, הלכה לישון הרבה אחרי... וזה היה ממש מין סוג של פרידה לא מודעת מכל המקום הזה שהיא כ"כ אהבה וכ"כ הייתה מחוברת בחתך גילאים אינסופי.

היא אהבה את כולם, וכולם, נראה לי, או כמעט כולם, אהבו אותה. היה בה איזה משהו שמדבק. ההתמכרות לחיים הטובים והפשוטים. הומור בטונה, חמאה בטונה, "ליקלוקים" בכל הזדמנות. בלי חוגים של ספורט לעיצוב וחיטוב. כל מה שקצת הציק הייתה עושה לנו את התנועה הזאתי)הדגמה של "סילוק זבוב" מהאמות("יאללה, להתקדם". עבודה, תמיד נהנתה. זה לא טורח, זו הנאה, זו זכות. מצאה לעצמה גם שותפה מדהימה בסוף ימיה, חיו באושר שמה-כרכו- רותי ואמא, את הספרים שלהן . באמת בכל דבר ראתה את הטוב, כמו שכבר הזכירו. המון המון צחוקים, הומור מציל חיים.

אני מוכרחה רגע להזכיר את האהבות הגדולות בחייה שהדביקו את כולנו, לא ברמה שלה כמובן: מוזיקה ,24 שעות ביממה "קול המוזיקה" בדר"כ. בסוף ימיה התחילה קצת לבגוד עם מורשת, השירים היהודיים, אברהם פריד...

אהבנו לרקוד, היינו רוקדות בבית, גם בימים קצת קשים, היינו שמות את המורשת ופוצחות ברינה. מוזיקה באמת סביב

לשעון. היא גם ניגנה בכל כלי שהיו אז מנגנים, היא לא למדה תווים. מפוחית, חלילית, שירה בכל מקום, שמיעה אבסולוטית.

האהבה השניה זו האהבה לטבע. כשהיינו ילדות, היינו מתבלבלות בין הקופסאות של הממתקים, שבקושי שהיו, לבין

הקופסאות של העכבישים והנמלים. והיו כהנה וכהנה, כל ציפור היא מזהה, בדר"כ היא הייתה שואלת אותי וגם עונה כי ידעה שאין סיכוי שאני אזהה. אבל את הסקרנות ואת האהבה הטמיעה בנו: אהבה ליופי, אסתטיקה... ניקיון וסדר... לצערי הרב, עד היום אני לא זוכרת מכל ארבע המגבות שיש במטבח באיזו מגבת לנגב את הידיים, באיזו לנגב את הכלים, ומה למשקפיים וכו .' כל מגירה זה משהו, אין דברים כאלה, אחיות שלי אולי זכו קצת יותר ל- DNA, אני נכשלתי בעניין הזה. אבל יש לאן לשאוף.

יומולדת 90 התחלנו לתכנן. היא רק אמרה לנו מפרקי אבות, אני לא זוכרת את הכל, אבל- "בגיל 90- לשוח". אני נשארתי שם , ואני מרגישה שגם עכשיו אנחנו יוצאים איתה לשוח. קצת יוצאים פה לאוויר הטוב ויוצאים עם אמא שלי לשוח. ונרגעים מכל המרתון האחרון שהיה מאוד מהיר בביה"ח. הצליחה לתת בסוף עם קצת מורפיום, וחזרו כל החיוכים והצחוקים. לחשתי לה באוזן "את עוד רגע נפגשת עם אחותך")שמתה לפני שנה(. היא מחוברת אליה בסימביוזה מטורפת, "ועם גדעון שלנו". היא אמרה "אני יודעת" וחייכה בגדול וככה אני רואה אותה שם.

תודה לך אמא אהובה שלנו.

ורגע, אני מוכרחה לומר תודה קטנה לכמה אנשים. לאמא שלי היו צוות של נושאי כליה ועוזריה. כל השנים בכריכייה, בשקט- בשקט, חבורת גמדים שאירגנה לה, היו מתקנים לה כל דבר. המון מכונות גדולות, ותמיד בחן ובאהבה השיגה תיקונים מדהימים. תודה רבה לכולם ואהבה גדולה.

* ההספד נאמר בע"פ בהלוויה ונכתב לאחר מכן.

קדיש חילוני / עלי אלון

יתגדל ויתקדש האדם בחייו ובמותו

בשמחתו, בסבלו

ובעמלו. נתברך

ונשתבח באוהבינו

אשר נתנו מחילם ללא חסך

וגמולם – טעם חייהם ועמלם.

ואם תמו חיים של טעם – לא יפקד זכר פועלם.

כי דרך ישרים לא תאבד

ותוחלת מעשיהם תעמוד לעד.

ינבוט הזרע אשר זרעו,

העץ יעשה פרי, הבית ישגשג,

יהמה חיים וירבה דורות.

יהיו חייך ומעשייך צרורים בצרור חיינו

לנחמה ולתקווה .

הספד לספתיק – מוטי, חתן של אפרת

קשר בין חמות לחתן הוא עסקת חבילה שאף אחד מהצדדים לא בוחר. למרות זאת, הייתה זו אחת הבחירות היותר טובות שנכפו עליי.

אפרת קיבלה אותי למשפחה כבן בית מהיום הראשון שפגשתי אותה. על אף היותי דמות רחוקה מאוד מבן קיבוץ טיפוסי , הקשר מראשיתו היה חם, פתוח ומקבל .

אהבתי אותה כאדם. היה בה שילוב מופלא בעיניי של תכונות : צניעות, חיות עוצמתית, יכולת להפיק הנאה עצומה מדברים פשוטים, סקרנות והתעניינות, אהבה וחיבור עמוקים – וידע שאפשר לקנא בו – לטבע ולמוזיקה.

היא תמכה ביעל ובי לכל אורך הדרך, כאשר היא מסייעת ברוחב לב בכל מה שהייתה יכולה. היא אירחה אותנו כמשפחה אצלה אינספור פעמים, בשמחה, בסבלנות ובמאור פנים.

לא יכולתי לדמיין סבתא טובה יותר לבנותיי. אפרת ליוותה אותן בכל שלב בחייהן, בהתעניינות עמוקה, באהבה רבה , בהתלהבות, בנתינה אינסופית וקבלה מוחלטת. היא טיפחה את תחומי העניין שלהן, הייתה קשובה לצרכים, לפחדים ולדאגות שלהן והעניקה להן מכל הטוב והטוב שבה.

הן דיברו עליה כתופעה, ולא כסבתא. סיפרו עליה בהתפעלות, בחיבה עצומה, גאות להיות הנכדות של ספתיק אפרת .

נתת לכולנו השראה למודל נשאף של סבתאות.

אני רוצה להודות לך היום על הכל.

נוחי בשלום חמותי, ותודה לך בשמי, בשם יעל ובשם בנותינו גוני וגאיה .

אני משוכנע שלברכה יצטרפו גם כל נכדייך וניינייך.

מיכל – נכדה של אפרת

סבתיק, חוריק, ספתוק, כ״כ הרבה מחשבות וזכרונות.

רגעים משמחים, מעצבנים ועצובים שחלקנו יחד. אבל בעיקר משמחים, עם חיוך או קריצה.

איך ומה רושמים?

מאז שאני זוכרת אותה ,סבתיק הייתה באותו מצב צבירה – שמחה, פעילה, עובדת, עושה פרצופים מצחיקים. רואה את החיובי ומבסוטה מהדברים הכי פשוטים :

לחם וחמאה – חלום!

לישון עד מאוחר – נהדר!

לראות סרט בטלוויזיה – נפלא!

כיום אני יודעת שגם לסבתיק היו רגעים לא קלים ועצובים בחיים, אבל בתור ילדה זה מעולם לא הורגש.

דעתנית, יודעת בדיוק מה היא רוצה ולא מתביישת לומר זאת. מצחיקה, תומכת, מתקנת את כולם בעברית :

אטלפן, לא יטלפן.

אתן, לא יתן.

מאתיים ושמונה עשרה! – דגשים אשר נאכפו בכל פעם.

כשדיברתי בטלפון מהגינה באלון הגליל וציוץ ציפורים נשמע ברקע, סבתיק תמיד הייתה מגיבה – "שמעת את הבולבול "?

)או שם מקצועי אחר(...

הסדר והניקיון – מופתיים.

הגינה והפרחים – מעוררי השתאות.

כל מה שרצית או הצטרכת – לסבתיק היה בחדר. "קראו לי המשביר" סיפרה לי.

סבתיק ידעה והצליחה לתמוך בי בימיה האחרונים, כשהייתי זקוקה לכך, ללא מאמץ וללא הרבה מילים. בהווייתה הרגיעה ועטפה, ובדיעבד, זכיתי להיות איתה עד הסוף.

אני יודעת, סבתיק, שהרגשת שלמה ומוכנה והלכת בלב שלם, עם חיוך. אבל אותי, ואותנו, הותרת שוב מופתעים ונדהמים מהדרך, שכמו תמיד – הייתה הדרך המיוחדת שלך.

אזכור תמיד את החיבוק האחרון שלנו, סבתיק, חיבוק חם ואוהב שלא רצה להיגמר.

מיכיק שלך.

תמר – נינה של אפרת

זאת סבתיק שלי

בסוף ראש השנה קרה מקרה עצוב. סבתא רבתא שלי מתה.

רוב הילדים לא זוכים לראות את סבתא רבתא שלהם אבל אני כן זכיתי לראות אותה והיא הייתה מאוד נחמדה

והיו לה סיפורי ילדות טובים וחיים שמחים

ולא משנה – היא תמיד תהיה איתי בלב שלי.

עמרי – נכד של אפרת

ספתיק היקרה והאהובה. חכמת החיים, ההומור, החיוניות, טוב הלב והצחוק שלך, ילוו אותי תמיד. מאז שאני זוכר את עצמי , את היית שם. ספתיק לימדה אותנו שלחם בחמאה - חלום. נכון, רזי הבישול נותרו סמויים מעיניך, והטבח בחדר

האוכל היה מוציא ממך קריאות התפעלות והתלהבות שהתקבלו אצלנו בתמיהה, אבל בתכל'ס זאת הכי את. אמיתית וישירה, שמחה בחלקך תמיד, ומבסוטה מהחיים.

גם אני חושב שלחם בחמאה זה חלום ואני מבטיח להעביר את המסר החשוב הזה הלאה לדורות הבאים.

אני אתגעגע לשמות חיבה המשונים שהיית ממציאה לכל בת ולכל נכד. טוחול גוגוני חיריק וכיוצא באלה. פעם חשבתי שזה

סתם מצחיק. היום אני יכול לקבוע שהיית קופירייטר ואשת מיתוג מבריקה. עובדה שכל השמות נשארו ושרדו את מבחן הזמן .

אני תמיד אזכור את ברכות היומולדת שהיית מכינה לנו בעבודת יד מושקעת בהגזמה. אין ברכה דומה לאחותה. כל מעטפה

עוצבה במיוחד, כל איגרת הפכה מעוטרת, מחומרים טבעיים בלבד. ולא הזכרתי את המתנות הקטנות, את כל עלי הכותרת ,

הצדפים, השרשראות, הטבעות, המאובנים והאבנים הטובות .

ספתיק תמיד היתה מקושטת וטבעית להפליא ולא היה בכך שום סתירה .

אני הכי אתגעגע לטלפונים שלך שקוראים לי לפתוח מהר את הרדיו לשמוע קול המוזיקה, מהר לפתוח ערוץ מצו, יש ביצוע

מאלף! את דמות כל כך חשובה ומהותית במי שאני וזה שמוזיקה היא הדבר המרכזי בחיים שלי, מינקות, זה בזכותך. איך

ידעת לשיר טרצה מושלמת. מדויקת ומוזיקלית בטירוף. אז תודה על המתנה הזאת. על המוזיקה.

אני מצטער שלא הספקתי להיפרד ממך ולהגיד לך שלום. מקווה שאת כבר יושבת למעלה עם איטלה, היא בחליל ואת

במפוחית, מנגנות ושרות יחד .

להתראות ספתיק, לנצח אתגעגע.

נטע – אשתו של עודד, נכד של אפרת

אפרת, אפרוס, סבתיק, אישה, אמא, סבתא וסבתא רבה מאוד מיוחדת, עם קארה לבן קצר וחיוך תמידי על השפתיים, מטר

חמישים של אנרגיה מרוכזת, של טוב לב, שמחה, כיף והנאה. היא חיה כמעט 90 שנה ונראה כאילו הזמן לא חל עליה. נהנתה מכל דבר קטן)לחם חמאה חלום(התפעלה מכל ענף, פרח וזרע ומכל נפלאות הטבע והבריאה, מכל צליל ומנגינה וטיילה בכל העולם דרך המרקע. מעולם לא קיטרה, התלוננה או סתם התמרמרה. תמיד שמרה על אופטימיות, פשטות וחיבור לקרקע כאילו לא התבגרה יום בנפשה ובכך מהווה השראה לכולנו.

בשבת בבוקר, 5 לאוקטובר, עצמה את עיניה ונפרדה מאיתנו בחיבוק עם חיוך וצחוק והעולם המשיך בדרכו, כי כמוה - החיים חזקים מהכל והיא תמשיך לפעום בליבנו לעד.

תודה לך על מה ומי שהיית עבורנו, אפרת בירן, סבתא של עודד וגם קצת של כולנו, זכינו בך, יהי זיכרך ברוך.

אוהבים לעד ומתגעגעים עודד, נטע, תמר ויונתן.

יונתן מוסר לך נישוקים וחיבוקים.

רותי ענבר

אפרת יקרה שלי

אפרת הכורכת שהצליחה לכרוך אותי אליה.

אפרוש יקרה שלי.

8.10.2019

שעות של עבודה.

שעות של שיחות מלב אל לב.

כמה חוכמה הייתה בך.

כמה יושרה הייתה בך.

וכמה הומור היה בך.

את כל רזי העבודה לימדת אותי בדייקנות אין קץ.

קראת לי היורשת.

לא הפסקת לשמוע ברדיו את תחנת כאן מורשת

ולי השארת מורשת ענקית.

ממי אשמע עוד סיפורי פלמ"ח.

והטלפון שצלצל יום יום משלושת בנותייך המסורות לשמוע מה נשמע, מה שלומך, איך עבר הלילה.

הכל נדם עכשיו.

מי יגיד לי שהבד שהדבקתי לא ישר כל כך.

מי יאמר לי שיש יותר מידי דבק.

מי ינחה אותי כיצד לטפל בכל ספר וספר.

אין.

אעשה כפי יכולתי.

למדתי ממך כל כך הרבה – מוזיקה, שירה, פוליטיקה, נאמנות.

עם מי אוכל פרי בארוחת עשר בשעה 12:00.

תמו ימי אפרת בכריכייה.

נוחי בשלום אישה יקרה.

הכל נקי סביבך ומסודר

ואני נותרתי לבד.

אוהבת אותך מאוד, רותי.

מקור: